

Újkori egyetemes történeti szeminárium

Politikai, társadalmi átalakulások Nyugat- és Kelet-Európában a 19. században

Tematika

Tantárgykód: BTTR273OMA-03

Kurzus helyszíne, időpontja: Sz. 14.00–16.00, 406.

Kurzus típusa: Szeminárium (Gyakorlat)

1. Franciaország a 19. század első felében: a forradalmi éra és hatása a társadalmi-politikai struktúra átalakulására; a császárság időszaka és a restauráció kora (1789-1848)
2. Franciaország a 19. század második felében: aktív külpolitikai szerepvállalás, a krími háború és a francia „*gloire*” helyreállítása; a második császárság időszaka; francia-porosz/német vetélkedés és a revans politikája (1849-1914)

Ajánlott irodalom

- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
  - Duby, G. - Mandrou, R.: A francia civilizáció ezer éve, Bp. 1975.
  - Duby, Georges: Franciaország története. Budapest, Osiris Kiadó, 2005. I-II. kötet.
  - Furet, Francois: A francia forradalom története, 1770-1815. Budapest, Gondolat Kiadó, 1999.
  - Hahner Péter: Franciaország története. Budapest, 2002.
  - Hobsbawm, Eric, J.: A forradalmak kora (1789-1848), Bp. 1988.
  - Majoros István: A francia nagyhatalmiság gazdasági háttere az első világháború előtti évtizedekben. Öt kontinens, 2003. 1. évf. 79-100.
  - Majoros István: Rendszerváltozások a 19. századi Franciaországban. Világtörténet, 2012. (34. évf.) 1-2. sz. 69-92.
  - Majoros István: Vereségtől a győzelemig: Franciaország a nemzetközi kapcsolatok rendszerében, 1871-1920. Budapest, ELTE Eötvös K., 2004.
  - Soboul, Albert: A francia forradalom története (1789-1799), Bp. 1989.
  - Tóth Tamás: A polgári átalakulás. II. Franciaország. Világosság, 1986. 10. 621-628
  - Zsigmond László: Franciaország története: 1789-1964. Tankönyvkiadó, 1981.
3. Nagy-Britannia (1756-1853): A gyarmatbirodalom terjeszkedése és a nagyhatalmi státusz stabilizálása a 18. században; a forradalmi és a napóleoni háborúkban való részvétel, a „*splendid isolation elv*” felerősödése 1815 után; az angol reformmozgalmak; a katolikus emancipáció ügye és a választójogi viták az 1820-1840-es években

4. Anglia (1853-1914): a viktoriánus korszak társadalmi-politikai viszonyai; Nagy-Britannia nemzetközi kapcsolatrendszere a krími háború után; a birodalmi gyarmatpolitika alakulása és a világgazdasági rendszerben való részvétel

Ajánlott irodalom

- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
  - A brit gazdaság és társadalom a XVIII-XIX. században. Szerk. Timár Lajos. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1999.
  - Angliától Nagy-Britanniáig: magyar kutatók tanulmányai a brit történelemről. Szerk. Frank Tibor. Budapest, Gondolat Kiadó, 2004.
  - Szántó György Tibor: Anglia története. Budapest, Maecenas Könyvkiadó, 1994.
  - Tóth Tamás: A polgári átalakulás I. Anglia. Világosság, 1986. 8-9. 575-580.
  - Berend T. Iván-Ránki György: Európa gazdasága a 19. században (1780–1914). Budapest,
5. Osztrák Monarchia és a változó európai erőviszonyok a 19. század első felében: a Metternichi politika és az európai ügyekben való részvétel; a porosz-osztrák rivalizálás és a Zollverein létrejötte; az 1848-1849-es forradalmak hatása Ausztria belső rendjére
6. Az Osztrák-Magyar Monarchia és a duális politikai berendezkedés; a nemzetközi helyzet változásai és az OMM balkáni politikájának aktivizálódása; a gazdasági-társadalmi fejlődés szakaszai; az első világháborúhoz vezető út

Ajánlott irodalom

- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
  - Beavatkozás vagy be nem avatkozás? A brit külpolitikai gondolkodás és az osztrák-magyar kiegyezés. In: Frank Tibor: Britannia vonzásában: angol-amerikai történelmi tanulmányok. Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.
  - Diószegi István: Bismarck és Andrassy: Magyarország a német hatalmi politikában a XIX. század második felében. Budapest, Teleki László Alapítvány, 1998.
  - Galántai József: A Habsburg-monarchia alkonya: Osztrák-magyar dualizmus, 1867-1918. Budapest, Kossuth, 1985.
  - Gonda Imre: A Habsburgok: egy európai jelenség. Budapest, Gondolat Kiadó, 1987.
  - Palotás Emil: Az Osztrák-Magyar Monarchia balkáni politikája a berlini kongresszus után, 1878. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982.
  - Taylor, A. J. P.: A Habsburg Monarchia, 1809-1918: az Osztrák Birodalom és az Osztrák-Magyar Monarchia története. Budapest, Scolar, 2011.
7. Forradalmi hullámok és nemzetállami törekvések a 19. században: 1820-as, 1830-as és 1848-as forradalmak; a német és az olasz egység kérdése

Ajánlott irodalom

- Kiss Aladár: Olaszország története. 1748–1968. Budapest, Tankönyvkiadó, 1987.
- Mary Fulbrook: Németország története. Bp., 1993.

- *Pete László*: Itáliától Olaszorszáig: a Risorgimento és az olasz egyesítés. Budapest, Gondolat, 2018.
  - Kosáry Domokos. A történelem veszedelmei. Írások Európáról és Magyarországról. Bp., 1987. 256–278.
  - Ormos Mária-Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Budapest, Osiris, 1998.
  - Diószegi István: A magyar forradalom nemzetközi helye. In: A negyvennyolcas forradalom kérdései. Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 77. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
8. Poroszország a 19. század első felében: a francia forradalom és a „*régi birodalom vége*”, a belső reformok időszaka és a német nacionalizmus kialakulásának kezdete; a restauráció időszaka 1815 után; a német gazdasági egységtörekvés térnyerése, a kis és/vagy nagy német egység problematikája
9. A Német Császárság megalakulása, a bismarcki kormányzati rendszerjellemző jegyei; a Német Császárság, mint nagyhatalmi tényező 1871-1914 között

Ajánlott irodalom:

- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
  - Gergely András: Magyarország története a 19. században. Budapest, Osiris Kiadó, 2005.
  - Németh István: Német császárság, 1871-1918: összegzés és dokumentumok. Budapest, L'Harmattan, 2009.
  - Somogyi Éva: A birodalmi centralizációtól a dualizmusig. Az osztrák-német liberálisok útja a kiegyezéshez. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
  - Stürmer, Michael: A Német Birodalom. Budapest, Európa Kiadó, 2005.
  - Tokody Gyula – Niederhauser Emil: Németország története. Budapest, Akadémiai Könyvkiadó, 1972.
  - Winkler, Heinrich August: Németország története a modern korban. Budapest, Osiris, 2005.
10. Az Orosz Birodalom a 19. század első felében: a palotaforradalom és az új kormányzati korszak – I. Sándor cár uralkodása, társadalmi-politikai-gazdasági reformtervezetek; a trónváltás és a dekabrista forradalom utóhatásai – I. Miklós konzervatív politikai szemléletmódja; a krími háború és következményei
11. Az Orosz Birodalom a 19. század második felében: II. Sándor cár és a jobbágyfelszabadítás, a belső reformok és a nagyhatalmi elszigeteltség időszaka; Oroszország keleti expanziója; a balkán kérdés és az új szövetségi rendszerek kialakulása; II. Miklós belpolitikája és a cári hatalom bukása
- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
  - Bebesi György: A roskatag kolosszus bukása: Oroszország története a 19. században, 1801-1914. Pécs, PTE BTK MOSZT, 2011.

- Bodnár Erzsébet: Oroszország a 18-19. században: tanulmányok. Budapest, Hungarovox Kiadó, 2000.
- Font Márta – Krausz Tamás – Niederhauser Emil – Szvák Gyula: Oroszország története. Budapest, Pannonica, 2001.
- Heller, Mihail: Az Orosz Birodalom története. I. kötet. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
- Ránki György: Oroszország gazdasági fejlődése 1861-1917. Századok, 1984. 3. 433-485.

12. Az Oszmán Birodalom politikai-gazdasági rendszere a 18. században és a 19. század első felében: társadalmi és katonai reform kísérletek, valamint azok konzekvenciái (1699-1853)

13. Az Oszmán Birodalom a krími háborút követő időszakban: a Tanzimat és hatása a belső birodalmi struktúrára; a balkáni népek függetlenedése és a nemzetállamok kialakulása; az Oszmán Birodalom széthullásának folyamata

- 19. századi egyetemes történelem, 1789-1914. Szerk. Vadász Sándor. Budapest, Osiris Kiadó, 2011.
- Benke József: Az arabok története, Budapest, Kossuth Kiadó, 1987.
- Demeter Gábor: A Balkán és az Oszmán Birodalom: társadalmi és gazdasági átalakulások a 18. század végétől a 20. század közepéig. Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2014.
- Kísérletek az Oszmán Birodalom megmentésére a 19. században és a 20. század elején. Limes: tudományos szemle, 2000. (13. évf.) 2-3. sz./II.
- Majoros István: Politikai modernizáció az Oszmán Birodalomban, 1774-1914. Közép-Európai közlemények, 2013. (6. évf.) 1-2. (20-21) sz. 28-38.
- Matuz József: Az Oszmán Birodalom története, Bp., 1990.
- Ortayli, Ilber: Az Oszmán Birodalom leghosszabb évszázada, Bp., 2004.

Elérhetőség: schrek.katalin@arts.unideb.hu

Debrecen, 2022. szeptember 1.

Dr. Schrek Katalin